

Oriënteren op het Integraal Kind Centrum

Master thesis

Universiteit Utrecht

Marlijn Antonides, 3466485
Master Maatschappelijke Opvoedingsvraagstukken
Begeleider: Dr. Monique van Londen - Barentsen
Tweede beoordelaar: Prof. Dr. Micha de Winter

Abstract

Aim This study explores the possible effects of an 'Integraal Kind Centrum' on child development. An 'Integraal Kind Centrum' (IKC) is a facility in which child care and primary education work closely together to offer a full day program with extended opening hours for children between the ages of 0 to 12. It was expected that aspects of a IKC would positively affect child development through improving social cohesion, lessening parental stress and improving continuity in children's life's. *Methods* This was tested in an explorative study using the Delphi method to assess the opinion of employees and a small group of parents on the different aspects of the IKC. The sample contained all of the employees of a childcare provider (N=165) and a small group of clients of this childcare provider (N=50). A digital survey and telephone interviews were conducted. The surveys were completed by 74 employees and 38 parents (of which 15 were clients and 23 employees). The data was statistically analyzed to test the model of effects on child development and also to explore the differences in opinion on the IKC. *Results* Evidence was found to support the positive effects of a single cohesive pedagogical policy on continuity and the lessening of parental stress by extending opening hours. Findings indicate an expected positive effect of continuity on child attachment and of lessening parental stress on problem behavior. *Conclusion* This explorative study indicates positive effects of an IKC on the development of children, and additional research is required to further investigate these effects.

Keywords: Integraal Kindcentrum, continuity of care, parental stress, pedagogical policy.

Samenvatting

Doel Dit onderzoek verkent de mogelijke effecten van een Integraal Kindcentrum op de ontwikkeling van kinderen. Een Integraal Kindcentrum (IKC) is een voorziening waarin kinderopvang en primair onderwijs nauw samenwerken om een dagarrangement te bieden met ruimere openingstijden, voor kinderen van 0 tot 12 jaar. Verwacht wordt dat aspecten van een IKC een positief effect hebben op de ontwikkeling van kinderen door het verbeteren van sociale cohesie, het verminderen van ouderstress en het verbeteren van de continuïteit in het leven van kinderen. *Methode* Dit is onderzocht in een oriënterend onderzoek gebaseerd op de Delphi methode. Waarbij de mening van medewerkers en een kleine groep ouders over de verschillende aspecten van een IKC gemeten werd. De onderzoeksgroep bestond uit alle medewerkers van een kinderopvangorganisatie (N=165) en een kleine groep klanten van deze kinderopvang (N=50). Er zijn een digitale enquêtes en telefooninterviews afgenomen. De enquêtes zijn ingevuld door 74 medewerkers en 38 ouders (waarvan 15 klanten en 23 medewerkers). De data is statistisch geanalyseerd om het model van de effecten op de ontwikkeling van kinderen te testen en ook om de verschillende opvattingen over het IKC te meten. *Resultaten* Er is bewijs gevonden voor de positieve effecten van één pedagogisch beleid op de continuïteit in het leven van kinderen en het verminderen van ouderstress door het verruimen van openingstijden. De resultaten wijzen op een verwacht positief effect van continuïteit op veilige hechting en het verminderen van ouderstress op probleemgedrag. *Conclusie* Dit oriënterend onderzoek wijst op positieve effecten van een IKC op de ontwikkeling van kinderen, maar aanvullend onderzoek is nodig om deze effecten verder te onderzoeken.

Oriënteren op het Integraal Kindcentrum

Het doel van dit onderzoek is om onderbouwde aanbevelingen te kunnen doen voor de ontwikkeling van een Integraal Kindcentrum. Hierbij is onder medewerkers en ouders van een kinderopvangorganisatie onderzocht of een Integraal Kindcentrum de positieve ontwikkeling van kinderen kan bevorderen.

Er zijn al een aantal initiatieven in Nederland geweest voor samenwerking tussen organisaties die zich bezig houden met jeugd, zoals de Brede School en het Centrum voor Jeugd en Gezin. Vanuit evidence based practice is het gewenst om dit concept voor een Integraal Kindcentrum theoretisch en empirisch te onderbouwen. Vanuit de overheid en de branches komt steeds meer een voorkeur voor de ontwikkeling van Integrale Kindcentra naar voren. Zo schreven de Brancheorganisatie Kinderopvang, de MO-groep en de PO-raad, onlangs gezamenlijk een position paper gericht aan de regering waarin ze hun wens uitten om zich meer op integrale arrangementen te richten (Brancheorganisatie Kinderopvang, MO-groep, PO-raad, 2013). Daarom is het van belang zo veel mogelijk kennis over Integrale Kindcentra te ontwikkelen.

Het Integraal Kindcentrum

Een Integraal Kindcentrum is een gebouw waarbinnen onderwijs en opvang samenwerken. Deze samenwerking berust op een gezamenlijke pedagogische aanpak van onderwijs en opvang (Antonides, 2012). Het idee hierachter is om het kind en de ouder een voorziening aan te bieden waarin het kind zich zo positief mogelijk kan ontwikkelen terwijl er voldaan wordt aan de kinderopvangvraag van ouders. Een Integraal Kindcentrum heeft drie belangrijke kenmerken: één pedagogisch klimaat, flexibele openingstijden en een buurtfunctie (Antonides, 2012).

Het fundament van het Integraal Kindcentrum is het pedagogisch klimaat. Daardoor is er sprake van een integrale aanpak. De kinderopvang en het basisonderwijs komen gezamenlijk tot een pedagogisch beleid dat zowel in de kinderopvang als in het onderwijs wordt nageleefd. Het streven is om onderwijs en opvang zo ver te integreren dat medewerkers van de kinderopvang meewerken in het onderwijs als onderwijsassistent, om zo het aantal opvoeders waar een kind gedurende de dag mee te maken heeft, te verkleinen.

Verder zou een Integraal Kindcentrum ruimere openingstijden hebben dan opvang en onderwijs apart. Dit geeft ouders meer mogelijkheid om ouderschap te combineren met een baan. Dit biedt tevens de mogelijkheid om het onderwijs aan te bieden aansluitend op het bioritme van het kind. En zo, door gebruik te maken van de natuurlijke pieken in de concentratie, de onderwijsprestaties te verhogen.

Tenslotte zou het Integraal Kindcentrum de pedagogische civil society kunnen versterken door dienst te doen als buurtcentrum. Het Integraal Kindcentrum kan zo de sociale bindingen binnen de buurt en tussen de ouders versterken, wat zorgt voor een informeel vangnet. Het beleid van het Integraal Kindcentrum richt zich niet alleen op het kind en de ouders, maar ook op het sociale netwerk rond gezinnen. Daarnaast zou het Integraal Kindcentrum ondersteuning kunnen bieden bij opvoedingsvragen door het integreren van een CJG functie.

De te verwachten effecten van Integraal Kindcentrum zullen besproken worden, onderbouwd vanuit de wetenschappelijke empirische literatuur. De verwachte stimulering van de positieve ontwikkeling kan vanuit drie standpunten bekeken worden: het kind zelf, de ouders en de samenleving. Dit zal vervolgens in een model uitgewerkt worden. Tot slot worden mogelijke problemen of uitdagingen kort besproken.

Het kind

Uit longitudinaal onderzoek blijkt dat vroege ervaringen in de kinderopvang een positief effect kunnen hebben op de prestaties van kinderen op school (Peisner-Feinberg, et al., 2001). Hoge kwaliteit kinderopvang zorgt voor betere cognitieve en sociaal emotionele ontwikkeling. Dit effect

was nog waarneembaar na 5 jaar, hoewel de kracht van het effect na verloop van tijd af nam (Peisner-Feinberg, et al., 2001). Toch blijkt ook uit verschillende onderzoeken dat kinderopvang een negatief effect heeft op de ontwikkeling van kinderen (Belsky, et al., 2007; Morrissey, 2009). Kinderen in de kinderopvang vertonen meer probleemgedrag dan kinderen die thuis opgroeien (Belsky, et al., 2007). Hoe sterk dit negatieve effect is, hangt opnieuw samen met de kwaliteit van de kinderopvang. Hoe hoger de kwaliteit van de kinderopvang is, hoe minder probleemgedrag er geconstateerd wordt (Belsky, et al., 2007). Verder bleek uit het onderzoek van Belsky et al. (2007) dat hoe meer tijd kinderen door brachten in de kinderopvang, hoe meer probleemgedrag ze gingen vertonen. Morrissey (2009) toonde in een longitudinaal onderzoek aan, dat het gebruikmaken van verschillende voorzieningen leidt tot meer probleemgedrag en minder sociaal gedrag bij hetzelfde kind. Meer verschillende opvangarrangementen leidden tot meer probleemgedrag en minder sociaal gedrag. Dit geldt sterker voor meisjes en jonge kinderen. Uit dit onderzoek bleek daarnaast dat het voor kinderen een stressvolle ervaring is als er in die verschillende situaties ook nog een andere structuur, andere regels, leeftijdsgenootjes en gedragsverwachtingen zijn. Als kinderen dagelijks of wekelijks wisselen van opvang, hebben ze niet voldoende tijd om zich aan te passen. Als de opvang langer open zou zijn, zou er waarschijnlijk minder gewisseld worden (Morrissey, 2009). Kinderen wisselen namelijk veel van voorziening als de openingstijden niet aansluiten op de werktijden van de ouders. Doordat de voorzieningen verschillende openingstijden hebben, moeten de kinderen van verschillende voorzieningen tegelijk gebruik maken.

Als kinderen een lastig temperament hebben, zijn wisselingen in kinderopvang nog problematischer en leidt dit tot internaliserend probleemgedrag (De Schipper, Tavecchio, Van IJzendoorn & Van Zeijl, 2004). Dit kan verklaard worden doordat kinderen problemen hebben om zich aan te passen aan de verschillende situaties (De Schipper, et al., 2004). Voor alle kinderen geldt dat zij minder probleemgedrag en meer welzijn ervaren als zij minder in verschillende opvangsituatie zitten (De Schipper, IJzendoorn & Tavecchio, 2004). Als de situatie van het kind stabiel is, kan het zich beter aanpassen. Claessens en Chen (2013) tonen aan dat sociaal-emotionele en gedragsproblemen erger zijn als een kind van een stabiele situatie (weinig verschillende opvoeders) naar een onstabiele situatie gaat (veel verschillende opvoeders). Het wisselen tussen verschillende voorzieningen is een stressvolle gebeurtenis voor jonge kinderen (Cryer, Wagner-Moore, Burchinal, Yazejian, Hurwitz & Wolery, 2005). Hoe jonger het kind, hoe groter de ervaren stress.

Een belangrijk onderdeel van de continuïteit in een Integraal Kindcentrum heeft te maken met het aantal opvoeders (volwassenen) dat zich op een dag met een kind bemoeit. Binnen kinderopvangvoorzieningen hebben kinderen veel te maken met verschillende opvoeders (Cryer, Hurwitz, & Wolery, 2000). Kinderen worden om verschillende redenen vaak bij een andere opvoeder geplaatst. De groepen worden op leeftijd ingedeeld en kinderen worden daardoor bijna ieder jaar naar een nieuwe groep met een nieuwe leid(st)er geplaatst. Dit gebeurt ook in de basisschool. Volgens Cryer et al. (2000) zou het beter zijn als kinderen voor een langere periode dezelfde opvoeder hebben. Het aangaan van hechte bindingen met opvoeders heeft een positief effect op de ontwikkeling van kinderen (Ritchie & Howes, 2003). Fearon et al. (2010) tonen in hun meta-analyse aan dat het ontbreken van veilige en georganiseerde hechting een significante invloed heeft op externaliserend probleemgedrag (Fearon, Bakermans-Kranenburg, Van IJzendoorn, Lapsley, & Roisman, 2010). Intensieve en gevoelige interacties en meer tijd met de primaire zorgdrager zorgt voor veiligere hechting. Het aangaan van deze hechte bindingen kost tijd en aandacht en dat lukt niet als een kind veel van voorziening wisselt (Claessens & Chen, 2013; Fiese, et al., 2002; Ritchie & Howes, 2003). Hierbij kunnen bindingen met leeftijdsgenootjes ook een rol spelen (Fiese, et al., 2002). Regelmatig wisselen van voorziening maakt het moeilijk voor kinderen om een band aan te gaan met volwassenen en leeftijdsgenootjes (Fiese, et al., 2002).

Daarnaast kan in een Integraal Kindcentrum de overgang van opvang naar school verkleind

worden, wat een positief effect heeft op de ontwikkeling van kinderen (Yeboah, 2002). De samenwerking tussen opvang en onderwijs leidt tot een soepele overgang van de voorschoolse periode naar de schooltijd. Deze overgang van voorschool naar school is een van de moeilijkste, meest onzekere en meest verwarrende periodes in het leven van een jong kind. Het verbeteren van de overgang heeft een positieve invloed op de schoolprestaties en de aanpassing aan het schoolritme (Yeboah, 2002). Het gezamenlijk formuleren van beleid door opvang en onderwijs vergemakkelijkt deze overgang volgens Yeboah. Yeboah (2002) stelt dat het nodig is om organisatorisch barrières te slechten om deze samenwerking te realiseren, precies zoals bedoeld in een Integraal Kindcentrum.

Volgens Ritchie en Howes (2003) is het voor continuïteit belangrijk dat medewerkers de mogelijkheid hebben samen hun aanpak te bespreken. Dit soort samenwerking krijgt makkelijk vorm binnen een Integraal Kindcentrum waar opvang en onderwijs intensief samenwerken.

Het kenmerk van het Integraal Kindcentrum dat direct invloed heeft op de ontwikkeling van het kind, is het gezamenlijke pedagogische klimaat. Door de ruimere openingstijden hoeven kinderen niet meer te wisselen van voorziening. Daarnaast zijn er minder grote verschillen tussen de voorzieningen doordat ze een gezamenlijk pedagogisch klimaat hebben. Dit zou het negatieve effect van kinderopvang kunnen verminderen.

De ouders

Ouders spelen een belangrijke rol in de ontwikkeling van kinderen. Moderne ouders hebben te maken met een dubbele rol: de rol als ouder en de rol als werknemer. Het combineren van werk en ouderschap is een uitdaging (Bromer & Henly, 2009). Wanneer deze dubbele rol zorgt voor stress bij de ouders heeft dit een negatief effect op de ontwikkeling van het kind. Essex et al. (2002) tonen bijvoorbeeld aan dat stress van de moeder mentale problemen bij kinderen voorspelt. Daarnaast zorgt ouderstress voor een toename van het aantal gedragsproblemen bij kinderen (Crnic, Gaze, & Hoffman, 2005; De Schipper, et al, 2004; Hart & Kelley, 2006). Hart en Kelley (2006) stellen dat wanneer moeders het combineren van werk en ouderschap moeilijk vinden, zij hierdoor meer stress ervaren. Doordat ze het ouderschap moeilijk vinden, hebben deze moeders een negatiever beeld van hun kind waardoor ze meer probleemgedrag signaleren. Daarnaast vermoeden ze dat kinderen zich ook lastiger gaan gedragen wanneer hun moeder gestrest is (Hart & Kelley, 2006).

Youngblade (2003) laat zien dat de negatieve invloed van een werkende moeder gedurende de eerste jaren van het kind, gedeeltelijk verklaard kan worden vanuit het gebrek aan continuïteit. Dat moeders werken heeft een negatieve invloed op de ontwikkeling van het kind, omdat het kind hierdoor in veel verschillende opvangsituaties terecht komt (Youngblade, 2003). Dit negatieve effect van werkende moeders kan dus gedeeltelijk tegengegaan worden door het bieden van meer continuïteit. Wanneer opvoeders stress ervaren in hun leven, heeft dit een negatief effect op het welzijn van kinderen (Groeneveld, 2010). Vooral kinderen met een angstig temperament hebben een lager welzijn als hun opvoeders (ouders of pedagogisch medewerkers) stress ervaren (Groeneveld, 2010). Het verminderen van ouderstress zou dus een positief effect moeten hebben op de ontwikkeling van kinderen.

Volgens Bromer en Henly (2009) is kinderopvang er niet alleen voor kinderen, maar juist ook voor ouders. Flexibele opvang kan de last van het combineren van werk en ouderschap verlichten, waardoor ouderstress afneemt (Bromer & Henly, 2009). Dit soort verlichting van de ouderschapsstress wordt nu vooral gezocht in de informele opvang, maar zou door de flexibele openingstijden van een Integraal Kindcentrum ook bereikt kunnen worden.

De gemeenschap

Naast school, opvang en ouders is er nog een factor die sterke invloed heeft op de ontwikkeling van het kind, namelijk de gemeenschap. Met gemeenschap bedoelen we het geheel van nabije sociale bindingen. Dit kan bijvoorbeeld binnen een buurt zijn. Sterke sociale binding met school, gezin en gemeenschap zijn protectieve factoren voor de ontwikkeling van kinderen (Bernat & Resnick, 2006).

Volgens de Commission on Children at Risk (2003) is de stijging in sociaal en emotionele problemen bij kinderen vooral te wijten aan een gebrek aan sociale bindingen. Uit hun onderzoek blijkt dat kinderen sterke sociale bindingen nodig hebben om tot hun volledig potentieel te komen (Commission on Children At Risk, 2003). Het afnemen van deze sociale bindingen komt volgens hen, doordat er steeds minder mensen lid zijn van verenigingen en kerkgemeenschappen. Deze sterke sociale bindingen krijgen vorm in *authoritative communities* (Commission on Children At Risk, 2003). Dit is een gemeenschap die op een warme en betrokken manier, verwachtingen en verantwoordelijkheden aan kinderen stelt (Commission on Children At Risk, 2003). Een Integraal Kindcentrum kan het begin van een authoritative community zijn. Hier kunnen ouders, kinderen en buurtbewoners elkaar ontmoeten en tot een gesprek komen. Als er in het Integraal Kindcentrum aandacht is voor het vormen van sociale bindingen komt dit de ontwikkeling van kinderen direct ten goede. Daarnaast blijkt dat sterke sociale bindingen ook de opvoeding door ouders positief beïnvloeden (Dorsey & Forehand, 2003; Silk, Sessa, Sheffield Morris, Steinberg, & Avenevoli, 2004). Dorsey en Forehand (2003) tonen aan dat sociaal kapitaal in een gemeenschap een positieve invloed heeft op de opvoeding. Ouders met veel steun vanuit hun gemeenschap, zijn effectiever in de opvoeding waardoor hun kinderen minder psychosociale aanpassingsproblemen hebben (Dorsey & Forehand, 2003). Het onderzoek van Silk et al. (2004), wijst op een beschermende invloed van een sterke sociale gemeenschap tegen een vijandige sfeer binnen het gezin.

Uitdagingen

Hoewel een Integraal Kindcentrum in theorie dus bij zou dragen aan de positieve ontwikkeling van kinderen, zijn er ook een aantal uitdagingen te benoemen.

Continuïteit heeft in de meeste gevallen een positief effect op het kind. Maar het kan ook gebeuren dat er veel continuïteit van opvoeder is, maar het niet klikt tussen kind en opvoeder. In dat geval is het kind het grootste gedeelte van de tijd bij een volwassene waar hij zich niet prettig bij voelt. Allereerst is het belangrijk dat het belang van het kind voorop staat. Veel wisselingen in opvoeder hebben een negatief effect op de ontwikkeling, maar dat wil niet zeggen dat er nooit gewisseld kan worden. Als een kind geen band op kan bouwen met de opvoeder kan natuurlijk wel van groep gewisseld worden. Daarnaast blijkt dat naarmate een kind meer tijd doorbrengt met een volwassene, de kans toeneemt dat er toch een band gevormd wordt (Ritchie & Howes, 2003). Naarmate ze ouder worden, krijgen kinderen vroeg of laat ook te maken met personen waarmee het moeilijk is een band aan te gaan, het zou dus onrealistisch zijn om te proberen een kind hier steeds tegen te beschermen.

Hoewel continuïteit in de kinderopvang een positief effect zou hebben op kinderen, is de uitvoering hiervan niet zo eenvoudig. Aguillard et al. (2005) deden onderzoek bij kinderdagverblijven die *continuity of caregiver* hoog in het vaandel hadden staan. Van de tweeënvijftig kinderen van wie data verzameld werd, waren er slechts zeven die gedurende drie jaar niet van opvoeder (groepsleidster) gewisseld waren. Eenenvertig procent van de wisselingen werd veroorzaakt door de houding van de medewerker (Aguillard, Pierce, Benedict, & Burts, 2005). Medewerkers willen niet allemaal met hun groep meegroeien. Sommige medewerkers willen alleen met baby's werken en willen niet voor deze kinderen blijven zorgen gedurende een langere periode van meerdere jaren. Daarnaast was in 24% van de gevallen de medewerker lichamelijk of cognitief niet in staat om met kinderen van verschillende leeftijd te werken. De conclusie van dit onderzoek is, dat het voor de implementatie van continuïteit in de kinderopvang, van groot belang is dat de medewerkers bereid, voldoende opgeleid en lichamelijk en geestelijk in staat zijn voor kinderen van verschillende leeftijden te zorgen (Aguillard, Pierce, Benedict, & Burts, 2005).

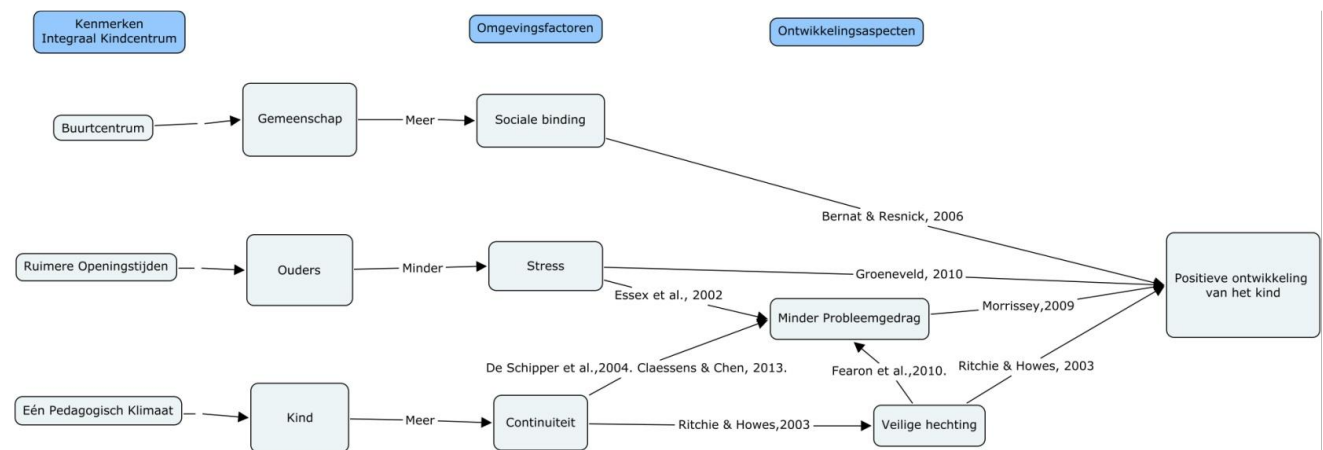
Ruimere openingstijden zouden de ervaren stress van ouders verminderen. Maar door ruimere openingstijden moeten medewerkers juist langer en op andere tijden werken. Volgens Bromer en Henly (2009) verplaats je zo het probleem. Stress van ouders neemt af, wat een positief effect heeft op het kind. Maar de stress van de medewerkers van de kinderopvang neemt toe, wat

volgens onder andere Groeneveld (2010), weer een negatief effect op de ontwikkeling van het kind heeft (Bromer & Henly, 2009).

Model

Vanuit deze theoretische analyse komen we tot een model (zie figuur 1) dat de effecten van een Integraal Kindcentrum op de ontwikkeling van kinderen voorspelt.

Dit model is gebaseerd op een Integraal Kindcentrum waarin kinderopvang en primair onderwijs samenwerken, waarbij één pedagogisch klimaat gebruikt wordt als belangrijkste bouwsteen. Deze integrale pedagogische aanpak levert een aantal theoretisch aangetoonde voordelen op, namelijk meer continuïteit, wat zorgt voor minder gedragsproblemen en veiliger hechting. Dit draagt direct bij aan de ontwikkeling van het kind. Verder zorgen de ruimere openingstijden ervoor dat ouders minder stress ervaren in het combineren van werk en ouderschap. Deze afname in stress heeft een beschermende invloed op het kind. Daarnaast zou in een Integraal Kindcentrum de sociale cohesie van de buurt bevorderd worden, wat zowel direct een positief effect heeft op het kind, als indirect via de ouders.

Figuur 1

Stress= ouderstress door het combineren van werk en opvoeden Continuïteit= huidige continuïteit in het leven van kinderen

Uit dit model kunnen een aantal verwachtingen afgeleid worden. De eerste verwachtingen hebben betrekking op het kind. Als er meer continuïteit is, door gebruik te maken van één pedagogisch beleid in onderwijs en opvang, zijn kinderen veiliger gehecht. Als kinderen veilig gehecht zijn, neemt probleemgedrag af. Daarnaast zorgt meer continuïteit ook direct voor minder probleemgedrag. De volgende verwachtingen, hebben betrekking op de ouder. Als ouders meer tevreden zijn met de openingstijden, doordat deze ruimer zijn, ervaren ouders minder stress door het combineren van werk en kinderen. Als ouders minder stress ervaren bij het combineren van werk en kinderen, ervaren zij minder probleemgedrag bij hun kinderen. In dit onderzoek zullen deze effecten van het Integraal Kindcentrum op de ontwikkeling van kinderen onderzocht worden. Daarnaast wordt onderzocht welke kenmerken van ouders en medewerkers een positievere houding ten opzichte van de aspecten van het Integraal Kindcentrum voorspellen.

Methode

Onderzoeksopzet

Er is gekozen voor een oriënterend cyclisch onderzoekproces. Dit onderzoek oriënteert zich op de waarde van een Integraal Kindcentrum voor ouders en kinderen. De ontwikkeling van het Integraal Kindcentrum is in de beginfase. Doel van dit onderzoek is een indicatie te geven van de mogelijke effecten van het Integraal Kindcentrum op de ontwikkeling van kinderen.

In dit onderzoek wordt de mening van medewerkers en ouders gevraagd over het gedachtegoed en de verschillende aspecten van het Integraal Kindcentrum. De opzet van het onderzoek is volgens de Delphi methode (Hasson, Keeney, & McKenna, 2000). Dit is een systematische interactieve onderzoeksmethode die gebruikt wordt om voorspellingen te doen. De Delphi methode zorgt ervoor dat er effectieve besluiten genomen worden in situaties waar weinig informatie beschikbaar is (Hasson, Keeney, & McKenna, 2000). Een groep experts wordt gevraagd door middel van een vragenlijst hun mening te geven over een onderwerp. Deze mening wordt vervolgens anoniem teruggekoppeld, waarna de experts opnieuw om hun mening gevraagd wordt. De mening van de experts wordt in een aantal rondes opnieuw gevraagd. Dit onderzoek is ronde één. Door de experts steeds aan de samenvatting van meningen bloot te stellen, komen ze uiteindelijk tot een consensus (Hasson, Keeney, & McKenna, 2000). Door de anonimiteit, opbouw in rondes en terugkoppeling, hebben de participanten de mogelijkheid om hun mening aan te passen als gevolg van nieuwe inzichten. Deze consensus is van belang omdat bij het nemen van besluiten met betrekking op nieuwe ontwikkelingen er vaak weinig informatie beschikbaar is. Door gebruik te maken van terugkoppeling, van de in het onderzoek verkregen meningen, en rondes, ontstaat er informatie, namelijk de meningen van andere betrokkenen.

De Delphi methode wordt in dit onderzoek gebruikt om een aantal zaken te verhelderen. We gebruiken de Delphi methode om onderliggende assumpties en informatie over het Integraal Kindcentrum te vinden, opdat deze gebruikt kunnen worden bij de implementatie (Turoff, 1970). Daarnaast wordt er gezocht naar informatie die nodig is om te komen tot een consensus over de toekomst van de kinderopvang (Turoff, 1970). Tevens wordt het gebruikt om de medewerkers en ouders te informeren over het Integraal Kindcentrum en alle aspecten die daarbij horen (Turoff, 1970).

Deelnemers

De onderzoeksgroep bestaat uit een groep individuen met kennis over het onderwerp, ook wel experts genoemd. In dit geval gaat het over de betrokkenen bij het Integraal Kindcentrum, namelijk de medewerkers van de kinderopvang en de ouders van kinderen in de kinderopvang. In het vervolg worden deze benoemd als participanten. Er is gekozen voor deze populatie omdat individuen wiens leven beïnvloed wordt door de besluitvorming van het onderzoek, over het algemeen sterk betrokken zijn (Hasson, Keeney, & McKenna, 2000).

Ouders Uit een voorgaande enquête naar de dienstverlening van de kinderopvangorganisatie is een groep ouders geselecteerd die aangaven een andere vorm van dienstverlening te wensen. Dit is een groep van 50 personen verdeeld over de 7 kernen waarin de kinderopvangorganisatie haar diensten (kinderdagverblijf, peuteropvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang) aanbiedt. Er is ervoor gekozen om alleen deze ouders te vragen, omdat zij er belang bij hebben dat er iets verandert aan de kinderopvang. Daardoor zijn ze gemotiveerd om deel te nemen aan het onderzoek. Door de koppeling aan het vorige onderzoek waaraan ze meegewerkt hebben, ervaren ze dat er iets gedaan wordt met hun input.

Medewerkers Alle 165 medewerkers van de kinderopvangorganisatie werden uitgenodigd deel te nemen aan het onderzoek. Zij werden gekozen omdat ze experts zijn van het werkveld waar het onderzoek betrekking op heeft en omdat ze betrokken zijn bij deze ontwikkeling aangezien het invloed heeft op hun werkveld.

Methoden van dataverzameling

Enquête

Onder de medewerkers is een online enquête uitgezet. Voordat de medewerkers deze enquête ontvingen, was er een informatie bijeenkomst, waarop het Integraal Kindcentrum en al haar aspecten aan bod kwamen. Medewerkers kregen de mogelijkheid om vragen te stellen.

De enquête bevat vragen over alle aspecten van het Integraal Kindcentrum. Het zijn gesloten vragen en voor het grootste gedeelte Likertschalen. De enquête is via de email verspreid en medewerkers zijn op verschillende momenten en op verschillende manieren aangemoedigd deel te nemen aan het onderzoek. Op 14 maart 2013 vond de terugkoppeling aan de leidinggevenden (assistent leidinggevenden en management team) plaats. Op dat moment waren er onvoldoende enquêtes ingevuld (N=57, 34,5%). Daarom is er op dat moment geen terugkoppeling van de eerste analyse geweest, zoals bedoeld in de Delphi methode. Wel is er een focusgroep gesprek over het onderwerp geweest. Daarnaast zijn de leidinggevende aangespoord om medewerkers de enquête in te laten vullen. Uiteindelijk hebben 74 (45%) medewerkers de enquête ingevuld. Deze resultaten zijn teruggekoppeld aan de leidinggevenden door middel van een presentatie. De overige medewerkers hebben een samenvatting van de resultaten ontvangen via de mail.

Naast een enquête waarin de medewerkers om hun mening en ervaring als medewerker van de kinderopvang werd gevraagd, hebben de medewerkers ook een enquête ontvangen waarin hun mening als ouder gevraagd werd. Drieëntwintig medewerkers hebben deze ouderenquête ingevuld.

Telefonisch interview

Aan de groep ouders (N=50) die geselecteerd is uit de respondenten van de dienstverleningsenquête, is in een email gevraagd om opnieuw hun mening te geven. In deze email worden zij bedankt voor hun feedback en wordt uitgelegd wat de verwerking van de resultaten tot nu toe heeft opgeleverd. Daarnaast vinden ze een kort filmpje waarin de ontwikkeling naar moderne kinderopvang wordt uitgelegd. Ze worden uitgenodigd om hun antwoorden op de enquête toe te lichten en hun mening te geven over de ontwikkelingsrichting van de kinderopvang. Dit zal gebeuren in een persoonlijk telefoongesprek aan de hand van de antwoorden die ze gegeven hebben in de vorige enquête. De ouders kunnen zelf aangeven wanneer zij het liefst gebeld willen worden. In dit telefoongesprek worden ze tevens uitgenodigd vragen te beantwoorden over de modernisering van de kinderopvang (richting Integraal Kindcentrum). Deze vragen kunnen telefonisch of via een online enquête behandeld worden. Alle ouders die deelnamen (1 wilde niet meewerken aan het onderzoek) kozen voor de online enquête.

Instrument

De medewerker enquête bestaat uit 25 vragen. De eerste 8 vragen zijn demografisch (*geslacht,leeftijd,relatiestatus,werkplaats,inkomen,benoeming,functie,aantal kinderen*). De ouderenkêtes bestaan uit 28 vragen. De eerste 6 vragen zijn demografische kenmerken van de ouder (*geslacht,leeftijd,relatiestatus,postcode,inkomen,benoeming*). Vraag 9 tot en met 14 zijn demografische kenmerken van de kinderen (*aantal,leeftijd oudste,dagbesteding,opvangvorm,tijd per opvangvorm,dagelijks aantal volwassenen*).

Daarna volgen gesloten vragen met stellingen en een 5 punts Likert schaal. Bij de stellingen kon men aangeven in welke mate men het eens of oneens was met de stelling. Deze vragen vormen schalen die meten op de relevante aspecten van het Integraal Kindcentrum. De samenstelling van de instrumenten wordt hieronder beschreven, aan de hand van de medewerkersenquête. Er is gekozen om de medewerkersenquête hiervoor te gebruiken omdat het aantal respondenten bij dit instrument het hoogst is, waardoor het een beter beeld van de betrouwbaarheid geeft. In de medewerkersenquête wordt de professionele mening van de medewerkers gevraagd over de kinderen in de kinderopvang. In de ouderenkêtes gaan de vragen over de eigen kinderen.

Openingstijden De houding ten opzichten van de huidige openingstijden wordt gemeten met 2 items. Eén item vraagt naar tevredenheid, de ander naar ontevredenheid. De ontevredenheid is omgeschaald, zodat deze ook tevredenheid meet (α :.77).

Sfeer De huidige sfeer in de opvang is gemeten met een schaal van 3 items, zoals *Kinderen gaan graag naar de opvang, omdat ze zich er prettig voelen*. Daarnaast is gemeten of de sfeer verbeterd zou kunnen/moeten worden. Verder is naar het belang van een goede sfeer gevraagd. (α :.81)

Kinderparticipatie De houding ten opzichte van kinderpaticipatie wordt gemeten in een schaal van 4 items. Met kinderpaticipatie wordt de mate waarin kinderen mee genomen worden in besluitvorming en de invloed die ze hebben op besluiten die hen aangaan, bedoeld. Verder wordt gevraagd in hoeverre kinderpaticipatie in de huidige opvang een rol speelt en of er meer kinderpaticipatie zou moeten zijn in een Integraal Kindcentrum. (α :.87)

Stressvermindering Integraal Kindcentrum. De verwachte mate van stressvermindering door de komst van een Integraal Kindcentrum is gemeten met een schaal bestaande uit 2 items. De stellingen gaan over de vermindering van stress door ruimere openingstijden en het verblijf van kinderen gedurende de dag in één gebouw. (α : .96)

Continuïteit Integraal Kindcentrum Deze schaal bestaande uit 4 items, meet of men verwacht dat een Integraal Kindcentrum meer continuïteit brengt in het leven van de kinderen. Hierbij wordt gevraagd naar een verwachting in toename van rust, regelmaat en duidelijkheid(α :.95).

Sociale cohesie De huidige sociale samenhang rondom de opvang wordt gemeten in een schaal met 4 items, zoals *Ouders en medewerkers kennen elkaar en praten met elkaar bij onze kinderopvang*. Daarna wordt gevraagd of de betrokkenheid van ouders vergroot zou moeten worden en of activiteiten voor ouders en buurtbewoners gewenst zijn (α :.72).

Ouderstress De stress die ouders ervaren bij het combineren van werk en kinderen is gemeten door een schaal van 2 items (α : .74): *Door mijn werk is het lastig op tijd bij de kinderopvang te zijn* en *Ik ervaar stress door het combineren van werk en kinderen*.

Continuïteit De continuïteit in de huidige situatie van de kinderen in de kinderopvang is gemeten door een schaal met 3 items. Deze items gaan over de continuïteit in volwassenen gedurende de dag en de week en de continuïteit van regels in verschillende situaties (thuis of in de opvang). Daarnaast is gevraagd of kinderen vaak wisselen van voorziening en in welke mate ze dit vervelend vinden(α : .66).

Probleemgedrag Het probleemgedrag wordt gemeten door een schaal van 4 items, waarin verschillende vormen en mate van probleemgedrag bevroegd worden (licht,zwaar,intern,extern)(α : .76)

Hechting De veilige hechting van de kinderen wordt gemeten met een schaal van 3 items. De vragen gaan over vertrouwen en binding, zoals: *Ik heb een goede band met de kinderen op de groep* (α :.97).

Ontwikkelingsgerichte opvang De mate waarin de huidige opvang gericht is op de ontwikkeling van het kind wordt in een schaal met 3 items bevroegd. De vragen gaan over zelfstandigheid, talenten en elkaar helpen. Daarnaast wordt het belang van het individuele kind gevraagd. (α :.66).

CJG De laatste schaal meet de houding ten opzichte van samenwerking tussen het Centrum voor Jeugd en Gezin en de kinderopvang. Deze schaal bestaat uit 4 vragen, zoals *Samenwerking met het CJG is fijn voor medewerkers* (α :.90). Deze schaal zit niet in de ouderenquête.

Betrouwbaarheid

Uit de analyse van de enquêtes blijkt een hoge interne betrouwbaarheid van de schalen. Dit betekent dat de vragen van de enquête daadwerkelijk de houding van de respondenten met betrekking tot de verschillende onderwerpen, heeft gemeten. Voor ieder aspect dat gemeten werd, waren meerdere items.

De betrouwbaarheid van het onderzoek is vergroot door de enquête onder alle medewerkers te verspreiden. Hierdoor is sprake van een populatie onderzoek. Uiteindelijk heeft 45% van de populatie deelgenomen aan het onderzoek. De resultaten van het onderzoek zijn generaliseerbaar voor deze populatie. De generaliseerbaarheid voor andere populaties is niet vast te stellen. Een voordeel van deze kwantitatieve benadering volgens de Delphi methode is dat alle antwoorden en reacties van respondenten meegenomen worden in de uiteindelijke analyse en resultaten (Landeta, 2006).

Data analyse

Enquête De enquêtes zijn geanalyseerd door middel van SPSS. De antwoorden van de medewerker ouders zijn samengevoegd met de klant ouders (waarbij een aparte groepsindeling is gemaakt). Met behulp van correlatie en regressie analyse is het theoretisch model getest. Er zijn correlatietabellen gemaakt van alle items en schalen. De correlerende items zijn vervolgens gebruikt in een hiërarchische regressie analyse, de daaruit voortkomende modellen zijn gebruikt. Daarbij is getest of de kenmerken van het Integraal Kindcentrum invloed hebben op de omgevingsfactoren (Sociale Cohesie, Ouderstress en Continuïteit). Daarnaast is de invloed van deze omgevingsfactoren op de ontwikkelingsaspecten (Probleemgedrag en Veilige Hechting) getest. Daarbij is Anova gebruikt om samenhang met achtergrondvariabelen (persoonskenmerken) te vinden.

Telefonische Interviews De telefoongesprekken met ouders zijn met behulp van Nvivo geanalyseerd. De algemene waardering van het gedachtegoed van het Integraal Kindcentrum wordt gebruikt bij de interpretatie van de analyse van de enquêtes.

Focusgroep De focusgroep gesprekken die met medewerkers gevoerd zijn, worden gebruikt voor de interpretatie van de analyse van de medewerkerenquête.

Resultaten

Beschrijving participanten

De responsrate op de verschillende onderzoeksinstrument is samengevat in tabel 1. Voor de ouderonderzoeksgroep is het niet mogelijk de afspiegeling van de populatie te bepalen omdat er geen toestemming is om de gegevens in het klantenbestand voor dit onderzoek te gebruiken. De afspiegeling van de medewerkeronderzoeksgroep is weergegeven in tabel 2. De steekproef is een redelijk goede afspiegeling van de leeftijd, functie en relatiestatus van de medewerkers populatie. Uit een t-test blijkt dat er wel een significant is qua contracturen tussen de steekproef en de populatie. Het gemiddelde aantal contracturen van de steekproef is significant hoger dan het gemiddeld aantal contracturen in de populatie.

Tabel 1

	Verspreid	Deelname	Responsrate
Enquête Medewerkers	165	74	45%
Enquête oudermedewerkers	165	23	14%
Telefonisch Interview	50	10	20%
Enquête ouders	50	15	30%

Tabel 2

		Onderzoeksgroep	Populatie	T-test
Uren	M	21,5	16,49	-4,75**
	SD	6,89	10,33	
Leeftijd	M	39	43	3,34
	SD	15,1	10,67	
Functie	AL	10,8%	4,7%	
	PM	78,4%	83,5%	
	AM	6,3%	6,8%	
Relatie	Gehuwd	63%	34%	
	Ongehuwd	19%	14,5%	
	Samenwonend	17%	17%	

AL= assistent leidinggevende PM= pedagogisch medewerker AM=administratief medewerker **p<0.01

In deze sectie worden de resultaten besproken aan de hand van de kenmerken van het Integraal Kindcentrum, de aspecten waarop dit invloed zou hebben (Sociale Cohesie, Ouderstress en huidige Continuïteit) en de uitwerking op de ontwikkeling van kinderen die hiervan verwacht wordt. Dit is geanalyseerd per onderzoeksgroep, omdat we verwachten dat de professionele visie van de medewerkers op de kinderen in de kinderopvang, verschilt van de persoonlijke opvattingen van de ouders over hun eigen kind.

Eerst worden de gemiddelde scores op de verschillende schalen besproken (tabel 3). De linkerkolom betreft de medewerkers, de rechterkolom betreft de ouders. De ouders en de medewerkers waren redelijk tevreden met de openingstijden, waarbij de medewerkers het meest positief waren. De huidige sfeer in de opvang wordt door de medewerkers positief beoordeeld, door de ouders eveneens, maar minder sterk dan de medewerkers. De medewerkers waren significant positiever in hun houding ten opzichte van kinderopvang dan de ouders, zoals te zien in tabel 3. De medewerkers verwachten een grotere toename in continuïteit door het Integraal Kindcentrum dan de ouders. De ouders verwachten gemiddeld een matige afname van stress door de komst van het Integraal Kindcentrum, waarschijnlijk doordat ze op dit moment ook maar een matige hoeveelheid stress ervaren. De huidige sociale samenhang wordt door de medewerkers en de ouders als laag ingeschat. De continuïteit in de huidige situatie van kinderen is volgens de ouders en de medewerkers redelijk tot voldoende. Probleemgedrag is volgens beide groepen laag, waarbij de ouders nog minder probleemgedrag ervaren dan de medewerkers. Kinderen zijn volgens de medewerkers en de ouders zeer veilig gehecht met de pedagogisch medewerkers, de medewerkers waren hier significant positiever over dan ouders (zie tabel 3).

Tabel 3

	Medewerkers			Ouders			T-test
	M	SD	N	M	SD	N	
Openingstijden	3,64	1,31	71	3,40	1,39	38	,86
Huidige sfeer	4,22	,66	72	3,97	,68	36	1,82
Houding tov kinderopvang	4,20	,65	73	3,92	,56	38	2,24*
Toename continuïteit IKC	4,07	,88	73	3,70	1,01	37	1,89
Vermindering ouderstress IKC				2,96	1,27	36	
Ouderstress				2,77	1,30	38	
Sociale Cohesie	2,53	,66	73	2,51	,66	38	,13
Huidige continuïteit	3,28	,73	73	3,46	,90	38	-1,12
Probleemgedrag	2,35	,55	72	2,13	,75	38	1,57
Veilige hechting	4,57	,72	72	4,16	,92	38	2,58*

*p<.05

Medewerkers

Demografische kenmerken

Het enige achtergrondkenmerk van medewerkers dat direct invloed heeft op de voorspellingen, is de functie van medewerkers. Functie is opgenomen als variabele in het regressiemodel dat veilige hechting van de kinderen in de kinderopvang voorspelt. Deze invloed valt te verklaren vanuit het verschil in waardering van hechting tussen pedagogisch medewerkers en ander personeel. Uit de Anova en post hoc kwam naar voren dat kantoorpersoneel significant verschilt van opvangpersoneel ($F(3,67)=16,818, p<.01$) (in alle vormen van opvang). De pedagogisch medewerkers zijn de medewerkers die het best in staat zijn uitspraken te doen over de hechting van de kinderen.

Tabel 4	Kenmerken IKC				Omgevingsfactoren		Ontwikkelingsaspecten		
	Openings tijden	Huidige sfeer	Kinderparticipatie	Continuïteit IKC	Sociale Cohesie	Huidige Continuïteit	Probleem gedrag	Veilige hechting	
	β	β	β	β	β	β	β	β	
Demografische kenmerken									
Contracturen					-.23*				
Functie								-.26**	
Ontwikkelingsaspecten									
Probleemgedrag		-.15						-.35**	
Veilige hechting		.18						-.39**	
Kenmerken IKC									
Tevredenheid openingstijden				-.32**					
Sfeer								.16	
Belang sfeer		.22*							
Stress IKC									
Participatie		.25*				.20			
Meer participatie			.35**						
Huidige participatie			.24**			.35**			
Continuïteit IKC	-.14								
CJG				.22*					
Vragen groepsleidster								-.24**	
Omgevingsfactoren									
Sociale cohesie				-.24*					
Meer Buurtactiviteiten			.20*						
Meer ouderbetrokkenheid				.30**					
Meer ouderactiviteiten			.22*						
Continuïteit			.16						
Overige items									
Continuïrooster	-.22*								
7 tot 7 rooster	-.27*								
Bioritme				.30**				-.22*	
Traditionele schooldag									
Sluitingstijd	-.26*					.26*			
OVD nu									
Meer OVD						-.33**			
Consensus OVD			.32**	.34**					
R²	.43**	.23**	.59**	.36**	.17**	.17**	.31**	.31**	.30**
F for R²	12.55	4.9	15.49	9.35	7.30	7.24	10.10	10.12	9.62

*p<.05, **p<.01

Kenmerken van het Integraal Kindcentrum

Openingstijden Medewerkers zijn gemiddeld redelijk tevreden over de huidige openingstijden (M=3.64, SD=1.31). Uit de multiple regressie analyse blijkt dat de tevredenheid met de huidige openingstijden significant wordt voorspeld door een combinatie van de verwachte continuïteit in het Integraal Kindcentrum, de houding ten opzichte van een schooldag van 7 tot 7, een rooster waarbij alle schooldagen even lang zijn en de gewenste sluitingstijd, zoals te zien in tabel 4. Samen verklaart dit 43% van de variantie (R²=.43, F(4,66)=12.55, p<.01). Voorkeur voor een dag van 7 tot 7 (β =-.27, p<.05), voorkeur voor alle dagen even lang (β =-.22, p<.05) en de gewenste sluitingstijd (β =-.26, p<.05) zijn significante negatieve voorspellers voor de tevredenheid met de huidige openingstijden. De verwachte continuïteit in het Integraal Kindcentrum is geen significante voorspeller (β =-.14,

$p > .05$) maar draagt wel bij aan de kracht van het model.

Hieruit blijkt dat de mate waarin medewerkers tevreden zijn met de huidige openingstijden vooral te maken heeft met hun voorkeur voor dagindeling voor kinderen. Medewerkers die positiever zijn over een continuooster (alle dagen even lang) en een dag van 7 uur 's ochtends tot 7 uur 's avonds, zijn minder tevreden met de huidige openingstijden. Uit de anova en post hoc van de sluitingstijd blijkt dat medewerkers met een voorkeur voor een sluitingstijd van 19.00 uur, significant verschillen in hun voorkeur voor openingstijden van medewerkers met een voorkeur voor eerdere sluitingstijden ($F(4,66)=8.98, p < .01$). Als laatste factor zijn medewerkers positiever over de huidige openingstijden, als ze minder toename van continuïteit verwachten in het Integraal Kindcentrum.

Sfeer De medewerkers waren positief over de huidige sfeer in de opvang ($M=4.22, SD=.66$). Uit de multiple regressie analyse kwamen de houding ten opzichte van kinderopname, het probleemgedrag in de opvang, de inschatting van de veilige hechting en het belang dat gehecht wordt aan sfeer, naar voren als significante voorspellers van de sfeer in de opvang (zie tabel 4). Samen verklaart dit 23% van de variantie ($R^2=.23, F(4,67)=4.9, p < .01$). Participatie ($\beta=.25, p < .05$) en belang van sfeer ($\beta=.22, p < .05$) waren significante voorspellers.

De sfeer in de opvang is dus afhankelijk van de mate waarin de kinderen veilig gehecht zijn aan de medewerkers, de houding van medewerkers tegenover kinderopname en het belang dat ze hechten aan een positieve sfeer. Daarnaast blijkt dat probleemgedrag een negatieve invloed heeft op de sfeer. Hoe meer probleemgedrag er ervaren wordt, hoe lager de sfeer beoordeeld wordt.

Stressvermindering door het Integraal Kindcentrum Het verwachte effect van het Integraal Kindcentrum (één gebouw en ruimere openingstijden) op stressvermindering bij medewerkers is hoog ($M=3.61, SD=1.13$). Hierbij moet rekening gehouden worden met het feit dat 62% van de medewerkers ($N=46$) de vragen hierover open heeft gelaten. Dit is dus een afspiegeling van de mening van een beperkte groep. Omdat de vragen over stress maar door een beperkt aantal medewerkers is ingevuld, zijn deze vragen niet opgenomen in de analyse.

Kinderopname Medewerkers hadden gemiddeld een positieve houding ten opzichte van kinderopname ($M=4.2, SD=.647$). Zoals te zien in tabel 4, kwam uit de multiple regressie analyse een voorspellingsmodel van 6 factoren naar voren. Dit model verklaarde 59% van de variantie ($R^2=.59, F(6,66)=15.49, p < .01$) en bestond uit een voorkeur voor meer participatie in het Integraal Kindcentrum ($\beta=.35, p > .01$), de huidige continuïteit ($\beta=.16, p > .05$), het belang van consensus tussen ouders en opvang over de doelen van de opvoeding ($\beta=.32, p < .01$), het huidige gebruik van kinderopname ($\beta=.24, p < .01$), een voorkeur voor meer ouderactiviteiten ($\beta=.22, p < .05$) en de wens om meer buurtactiviteiten te organiseren ($\beta=.20, p < .05$).

Medewerkers staan dus positiever tegenover kinderopname in de opvang als er continuïteit is, als ze willen dat er meer kinderopname gebruikt wordt en als ze al gebruik maken van kinderopname. Daarnaast voorspelt een voorkeur voor participatie van buurt en ouders (meer overeenstemming met ouders en meer ouder- en buurtactiviteiten) ook een positiever houding ten opzichte van kinderopname.

Continuïteit in het Integraal Kindcentrum Medewerkers verwachten over het algemeen dat de continuïteit toeneemt in een Integraal Kindcentrum ($M=4.07, SD=.882$). Verwachte continuïteit in het Integraal Kindcentrum wordt, zoals te zien in tabel 4, volgens de multiple regressie analyse verklaard door de tevredenheid met de openingstijden, sociale cohesie, houding ten opzichte van het CJG en behoefte aan meer ouderbetrokkenheid. Samen verklaart dit 36% van de variantie ($R^2=.36, F(4,66)=9.346, p < .01$) (zie tabel 5).

Tabel 5

Continuïteit IKC	β	sig
Openingstijden	-.32	.002
Sociale Cohesie	-.24	.017
CJG	.22	.031
Meer ouderbetrokkenheid	.30	.004
R²	.36	

Daarnaast voorspelt een model van consensus tussen ouders en opvang over doel van de opvoeding ($\beta=.34$, $p<.01$) en voorkeur voor een dagindeling die rekening houdt met het bioritme van het kind ($\beta=.300$, $p<.01$), 17% van de variantie ($R^2=.17$, $F(2,70)=7.30$, $p<.01$).

Als medewerkers tevreden zijn met de openingstijden en een hoge betrokkenheid ervaren, verwachten zij minder toename van de continuïteit in het Integraal Kindcentrum. Als medewerkers positief tegenover het CJG staan en ouders graag meer zouden betrekken, verwachten ze een grotere toename van continuïteit in het Integraal Kindcentrum. Wanneer medewerkers positief staan tegenover een dagindeling gebaseerd op het bioritme van het kind, verwachten zij dat het Integraal Kindcentrum voor meer continuïteit zal zorgen. Ook afstemming met ouders over opvoedingsdoelen, voorspelt een hogere verwachte continuïteit in het Integraal Kindcentrum.

Omgevingsfactoren

Sociale cohesie Er zijn geen significante voorspellers gevonden voor de inschatting van de sociale samenhang rondom de opvang. Uit het theoretisch model kwamen ook geen verwachte voorspellers naar voren. Daarom is dit in overeenstemming met de verwachtingen. De verwachting is namelijk dat het toevoegen van een buurtcentrumfunctie invloed zal hebben op de sociale cohesie. Aangezien er nog geen buurtcentrumfunctie is, klopt het met de verwachting dat er geen voorspellers gevonden zijn. Er waren twee items die wel invloed hadden op de sociale cohesie en dat waren het aantal uur dat de medewerker in dienst is en de wens om meer gebruikt te maken van opvoedingsdoelen. De sociale samenhang rond de kinderopvang was volgens de medewerkers gemiddeld laag ($M=2.53$, $SD=.67$).

Ouderstress Er is een grote variatie in de ouderstress die medewerkers ervaren, waardoor er gemiddeld een neutrale respons is op de vraag of men stress ervaart door het combineren van werk en kinderen ($M=3.13$, $SD=1.31$). Hierbij is opvallend dat 43 respondenten (58%) geen antwoord hebben gegeven op deze vraag, waardoor een vertekend beeld ontstaan kan zijn. Omdat de modus 2 is, gaan we ervan uit dat de medewerkers met eigen kinderen vrij weinig ouderstress ervaren. Omdat de vragen over stress door minder dan de helft van de medewerkers zijn ingevuld, is deze factor niet meegenomen in de analyse.

Continuïteit De huidige continuïteit wordt als redelijk beoordeeld door medewerkers ($M=3.28$, $SD=.73$). Uit de multiple regressie analyse kwam, zoals te zien in tabel 4, een model van 3 voorspellers voor continuïteit naar voren. Het huidige gebruik van kinderopvang, de houding ten opzichte van kinderopvang en het gebruik van opvoedingsdoelen in de opvang verklaren samen 31% van de variantie ($R^2=.31$, $F(3,69)=10.08$, $p<.01$). Huidige kinderopvang ($\beta=.35$, $p<.01$) en het gebruik van opvoedingsdoelen in de opvang ($\beta=.26$, $p<.05$) zijn significante voorspellers. Houding ten opzichte van participatie ($\beta=.20$, $p<.05$) was geen significante voorspeller.

Hieruit blijkt dat (huidige) kinderopvang en het gebruik van opvoedingsdoelen in de kinderopvang, bijdragen aan de continuïteit in het leven van kinderen.

Ontwikkelingsaspecten

Probleemgedrag Het probleemgedrag in de opvang werd gemiddeld door medewerkers als redelijk laag beoordeeld ($M=2.35$, $SD=.55$). Probleemgedrag van kinderen in de kinderopvang wordt volgens

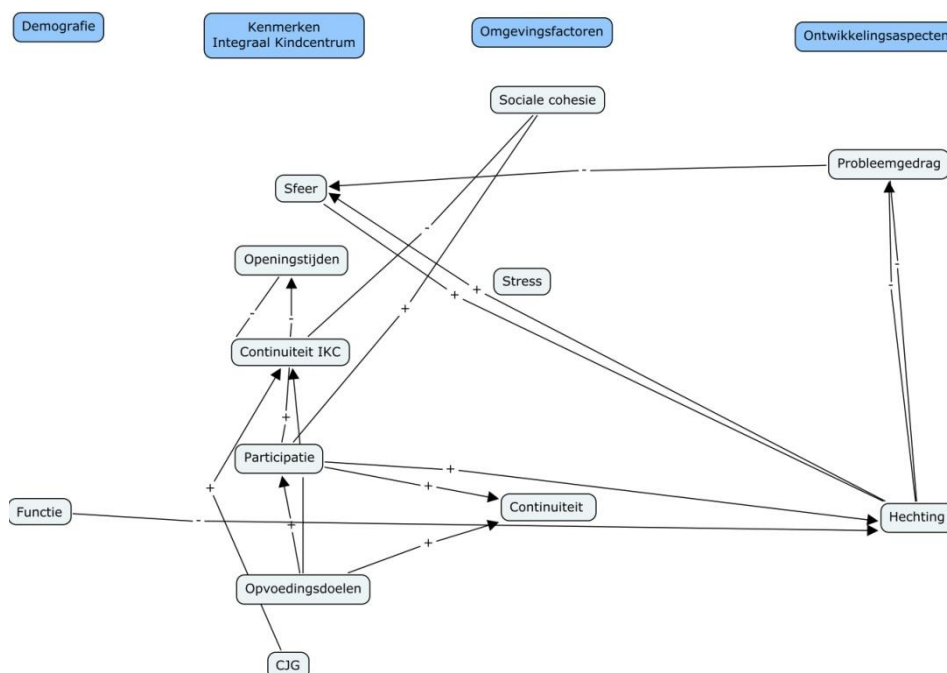
de multiple regressie analyse voorspeld door een model van de veilige hechting, voorkeur voor een traditionele schooldag en opvoedvragen stellen aan groepsleidster, zie tabel 4. Samen verklaart dit 31% van de variantie ($R^2=.31$, $F(3,68)=10.12$, $p<.01$). De veilige hechting ($\beta=-.39$, $p<.01$) de hulpvraag aan leidsters ($\beta=-.24$, $p<.05$) en de voorkeur voor traditionele schooldag ($\beta=-.22$, $p<.05$) zijn allemaal significante voorspellers voor probleemgedrag.

Hieruit blijkt dat, zoals verwacht volgens het theoriemodel, veilige hechting, inderdaad een voorspellende invloed heeft op probleemgedrag. Daarnaast blijkt dat medewerkers die vinden dat ouders het beste met opvoedingsvragen terecht kunnen bij de groepsleidster en een voorkeur hebben voor de traditionele schooldag, minder probleemgedrag ervaren.

Veilige hechting De veilige hechting van de kinderen met de medewerkers is zeer hoog ingeschat ($M=4.57$, $SD=.724$). Medewerkers vinden dat ze een zeer goede band met de kinderen in de kinderopvang hebben. Uit de multiple regressieanalyse komt een model van 4 voorspellers naar voren, die samen 30% van de variantie in veilige hechting kunnen verklaren ($R^2=.30$, $F(4,66)=10.02$, $p<.01$). Probleemgedrag ($\beta=-.35$, $p<.01$) en functie van de medewerkers ($\beta=-.26$, $p<.01$) zijn significante voorspellers. Sfeer is geen significante voorspeller ($\beta=.16$, $p>.05$), maar draagt wel bij aan de kracht van het model.

Hieruit blijkt dat probleemgedrag een negatief effect heeft op veilige hechting. Een goede sfeer zorgt voor meer veilige hechting. Dat functie veilige hechting voorspelt, valt te verklaren uit het verschil in hechting tussen pedagogisch medewerkers en andere medewerkers, zoals kantoorpersoneel. Men kan verwachten dat pedagogisch medewerkers inderdaad een betere hechting met de kinderen ervaren, dan personeel dat niet dagelijks bij de kinderen betrokken is.

Figuur 2 geeft een samenvatting van de gevonden verbanden bij de medewerkers.

Figuur 2

Stress= ouderstress door het combineren van werk en opvoeden
 Continuïteit= huidige continuïteit in het leven van kinderen
 Openingsstijden= tevredenheid met openingsstijden
 Hechting= veilige hechting met medewerker

Ouders

Demografische kenmerken

Er zijn drie achtergrond kenmerken van ouders die van invloed zijn op het model. De relatie status van de ouder heeft invloed op de continuïteit in het leven van het kind. Uit de post hoc (zie tabel 6) blijkt dat continuïteit bij alleenstaand ouders significant verschilt van getrouwde en samenwonende ouders, $F(2,35)=6.61$, $p<.01$. Getrouwde en samenwonende ouders beoordelen de continuïteit in het leven van hun kind, significant hoger dan alleenstaande ouders.

Tabel 6

Relatie -Continuïteit		M	SD	sig
Alleenstaand	getrouwd	-1.56	.48	.007
Tukey HSD	samenwonend	-2.09	.60	.004

Het geslacht van de ouder heeft invloed op de tevredenheid met de openingstijden. Uit de T-test komt naar voren dat mannen ($M=4.75$, $SD=.29$) positiever zijn over de openingstijden dan vrouwen ($M=3.25$, $SD=1.39$), $t(24,8)=5.387$, $p<.01$.

Leeftijd van het oudste kind heeft een voorspellende invloed op de houding van ouders ten opzichte van kinderparticipatie.

Kenmerken van het Integraal Kindcentrum

Openingstijden Ouders waren tamelijk tevreden over de huidige openingstijden ($M=3.4$, $SD=1.39$). Er is een grote standaard deviatie. Dit wijst er op dat de meningen sterk uiteen liepen, maar de meeste ouders waren tevreden. Ouders willen gemiddeld dat de kinderopvang om 7.37 uur opent en om 18.28 sluit, met een modus van 7.00 uur als openingstijden en 18.00 uur als sluitingstijd. Dit zijn iets ruimere openingstijden dan de huidige openingstijden (7.30-17.30 uur). Zoals zichtbaar in tabel 7, kwam uit de multiple regressieanalyse een model met 3 factoren naar voren om tevredenheid met de openingstijden te voorspellen. Dit model verklaart 58% van de variantie ($R^2=.58$, $F(3,30)=13.89$, $p<.01$). Verwachte stressvermindering in het Integraal Kindcentrum ($\beta=-.56$, $p<.01$), geslacht ($\beta=-.26$, $p<.05$) en voorkeur voor sluitingstijd ($\beta=-.27$, $p<.05$) zijn allemaal significante factoren in dit model.

Als ouders stressvermindering verwachten in het Integraal Kindcentrum, zijn ze negatiever over de huidige openingstijden. Verder zijn vrouwen minder tevreden met de huidige openingstijden dan mannen.

Sfeer De huidige sfeer in de opvang wordt door ouders positief beoordeeld ($M=3.97$, $SD=.68$). De sfeer in de kinderopvang wordt volgens de multiple regressie analyse door 3 factoren voorspeld, zie tabel 7. Het belang dat gehecht wordt aan sfeer ($\beta=-.22$, $p>.05$), de aandacht voor het individuele kind in de kinderopvang ($\beta=.33$, $p<.05$) en of ouders het nodig vinden dat er meer aandacht besteed wordt aan sfeer ($\beta=-.34$, $p<.05$), verklaren samen 37% van de variantie in de waardering van de sfeer ($R^2=.37$, $F(3,33)=6.39$, $p<.01$).

Als ouders vinden dat er meer aandacht besteed moet worden aan sfeer, zijn ze negatiever over de huidige sfeer. Als er volgens de ouders veel belang wordt gehecht aan een goede sfeer en er aandacht is voor het individuele kind in de opvang, wordt de sfeer beter beoordeeld.

Kinderparticipatie Ouders stonden gemiddeld positief tegenover kinderparticipatie in de opvang ($M=3.92$, $SD=.56$). De participerende rol van kinderen zou volgens ouders nog wel wat verbeterd kunnen worden ($M=3.63$, $SD=.97$). Uit de regressie analyse blijkt ouderstress ($\beta=-.33$, $p<.05$) en de leeftijd van het oudste kind ($\beta=.32$, $p<.05$) samen 22% van de variantie verklaren ($R^2=.22$, $F(2,35)=4.89$, $p<.01$).

Naarmate het oudste kind ouder is, zijn ouders positiever over kinderparticipatie. Als ouders stress

ervaren zijn ze negatiever over kinderparticipatie.

Continuïteit in het Integraal Kindcentrum Ouders verwachten gemiddeld dat er meer continuïteit zal zijn in het Integraal Kindcentrum ($M=3.7$, $SD=1.01$). Uit de grote standaard deviatie blijkt dat de meningen verdeeld zijn. Door de modus van 5 kunnen we er toch vanuit gaan dat de meeste ouders een verbetering in de continuïteit verwachten met de komst van het Integraal Kindcentrum. De verwachte continuïteit wordt volgens de multiple regressie analyse (tabel 7) voorspeld door de tevredenheid met de huidige dagindeling van het kind ($\beta=-.26$, $p>.05$) de mate waarin het kind het wisselen van voorziening ervaart als vervelend ($\beta=.43$, $p<.01$) en de voorkeur voor de sluitingstijd ($\beta=.26$, $p>.05$). Dit model verklaart samen 44% van de variantie ($R^2=.44$, $F(3,31)=8.25$, $p<.01$). Als ouders al tevreden zijn met de dagindeling van hun kind, verwachten ze geen toename van continuïteit met de komst van het Integraal Kindcentrum. Als ouders het idee hebben dat het wisselen van voorziening vervelend is, verwachten ze juist een toename van continuïteit in het Integraal Kindcentrum.

Stressvermindering in het Integraal Kindcentrum Ouders zijn neutraal in hun verwachting van stressvermindering door het Integraal Kindcentrum ($M=2.96$, $SD=1.27$). Mogelijk kunnen ze dit niet goed inschatten, of ervaren ze sowieso weinig stress. Er is een grote standaarddeviatie die verklaard kan worden vanuit de samenhang met de huidige ervaren stress in het combineren van werk en kinderen. Uit de multiple regressie analyse komt een model van 2 voorspellers, die samen 60% van de variantie verklaren ($R^2=.60$, $F(2,33)=24.98$, $p<.01$). Ouderstress ($\beta=.45$, $p<.01$) en tevredenheid met openingstijden ($\beta=-.46$, $p<.05$) zijn significante voorspellers (tabel 7).

Als ouders stress ervaren, verwachten ze dat er veel stressvermindering plaats vindt met de komst van een Integraal Kindcentrum. Als ouders tevreden zijn met de huidige openingstijden en de dagindeling van hun kind, verwachten ze minder stressvermindering door het Integraal Kindcentrum.

Omgevingsfactoren

Sociale cohesie De sociale samenhang rondom de opvang is volgens ouders laag ($M=2.51$, $SD=.66$). Zoals verwacht volgens het model zijn er geen significante voorspellers gevonden in de regressie analyse.

Ouderstress Ouders ervaren gemiddelde lichte stress door het combineren van werk en kinderen ($M=2.77$, $SD=1.30$). Er zijn redelijke grote verschillen tussen de stresservaring van ouders. Deze worden volgens de regressieanalyse verklaard door een model (zie tabel 7) van tevredenheid met de openingstijden ($\beta=-.29$, $p>.05$), verwachte stressvermindering door het Integraal Kindcentrum ($\beta=.41$, $p<.05$), probleemgedrag ($\beta=.24$, $p>.05$) en houding ten opzichte van kinderparticipatie ($\beta=-.29$, $p<.05$). Samen verklaart dit 57% van de variantie ($R^2=.57$, $F(4,31)=10.13$, $p<.01$).

Wanneer ouders probleemgedrag ervaren, hebben ze meer ouderstress. Daarnaast voorspelt de verwachte stressvermindering door het Integraal Kindcentrum meer huidige ouderstress. Als ouders tevreden zijn met de huidige openingstijden en er kinderparticipatie is in de opvang, ervaren ouders minder stress.

Tabel 7	Kenmerken IKC					Omgevingsfactoren		Ontwikkelingsaspecten		
	Openings tijden	Sfeer	Kinderparticipatie	Continuïteit IKC	Stressvermindering IKC	Ouderstress	Huidige Continuïteit	Probleem gedrag	Veilige Hechting	
	β	β	β	β	β	β	β	β	β	β
Demografische kenmerken										
Relatie							-.26			
Geslacht	-.26*									
Leeftijd oudste kind			.32*							
Ontwikkelingsaspecten										
Probleemgedrag						.22				
Veilige hechting										
Kenmerken IKC										
Tevredenheid openingstijden					-.46**	-.29				
Huidige sfeer										
Belang sfeer		.22								
Meer sfeer		-.33*								
Stress IKC	-.56**					.41*				
Kinderparticipatie						-.29*				
Continuïteit IKC										
Ontwikkelingsgericht										
Individuele kind KO		.33*						.37*		
Omgevingsfactoren										
Sociale cohesie										
Ouderstress			-.33*		.45**			.33*		
Continuïteit									.35*	
Wisselen vervelend				.42*						
Overige items										
Hulp vragen bij familie								.49**		
Uren in TSO								.57**		
Tevreden dagindeling kind				-.26			.46**			
Sluitingstijd	-.27*			.26				.29*		
R²	.58**	.67**	.22*	.39**	.60**	.57**	.32**	.66**	.26*	.12*
<i>F for R²</i>	13.89	6.39	4.89	8.25	24.98	10.12	8.09	15.91	6.12	5.14

*P<.05 **P<.01

Continuïteit Ouders vinden de huidige continuïteit in het leven van hun kind redelijk ($M=3.46$, $SD=.90$). Uit de multiple regressieanalyse kwam een model van relatie en tevredenheid met de dagindeling van het kind, dat 32% van de variantie verklaart ($R^2=.32$, $F(2,35)=8.10$, $p<.01$). Hierbij was de tevredenheid met de dagindeling van het kind de significante voorspeller ($\beta=.46$, $p<.01$). Uit de anova en post hoc blijkt dat alleenstaande ouders significant verschillen van samenwonende of getrouwde ouders wat betreft de continuïteit in het leven van hun kind ($F(2,35)=6.61$, $p<.01$).

Als ouders tevreden zijn met de dagindeling van hun kind, ervaren ze een hogere continuïteit in het leven van hun kind.

Ontwikkelingsaspecten

Probleemgedrag Volgens de ouders hebben hun kinderen weinig probleemgedrag ($M=.21$, $SD=.75$). Uit de multiple regressieanalyse komt een model van 3 voorspellers die samen 67% van de variantie verklaren ($R^2=.67$, $F(3,24)=15.9$, $p<.01$). Het aantal uur in de tussenschoolse opvang ($\beta=.57$, $p<.01$), de voorkeur voor sluitingstijd ($\beta=.29$, $p<.05$) en de voorkeur van ouders om met opvoedingsvraagstukken naar familie of vrienden te gaan ($\beta=.49$, $p<.01$) zijn significante voorspellers voor probleemgedrag (zie tabel 7). Uit de post hoc bleek een significant verschil tussen een voorkeur voor 18.00 uur ($M=1.76$, $SD=.76$) of 19.00 uur ($M=2.59$, $SD=.51$) als sluitingstijd, $F(3,31)=2.92$, $p<.05$. Daarnaast bleek dat zoals verwacht in het theoretisch model, ouderstress ($\beta=.33$, $p<.05$) ook een voorspellend invloed heeft op probleemgedrag, samen met de aandacht voor het individuele kind in de kinderopvang ($\beta=.37$, $p<.05$). Samen verklaren ze 26% van de variantie ($R^2=.26$, $F(2,35)=6.12$, $p<.01$).

Probleemgedrag wordt voorspeld door het aantal uur dat een kind in de tussentijdse opvang zit, samen met de voorkeur voor sluitingstijd en de voorkeur van ouders om met opvoedingsvragen naar familie en vrienden te gaan. Verder zorgt ouderstress en aandacht voor het individuele kind voor een toename in probleemgedrag.

Veilige hechting Ouders hadden gemiddeld een goede band met hun kind, waarbij het kind vertrouwen in de ouder had, zoals te zien in tabel 8. De band met de groepsleidster of leerkracht was ook goed en de kinderen maken gemiddeld makkelijk vriendjes.

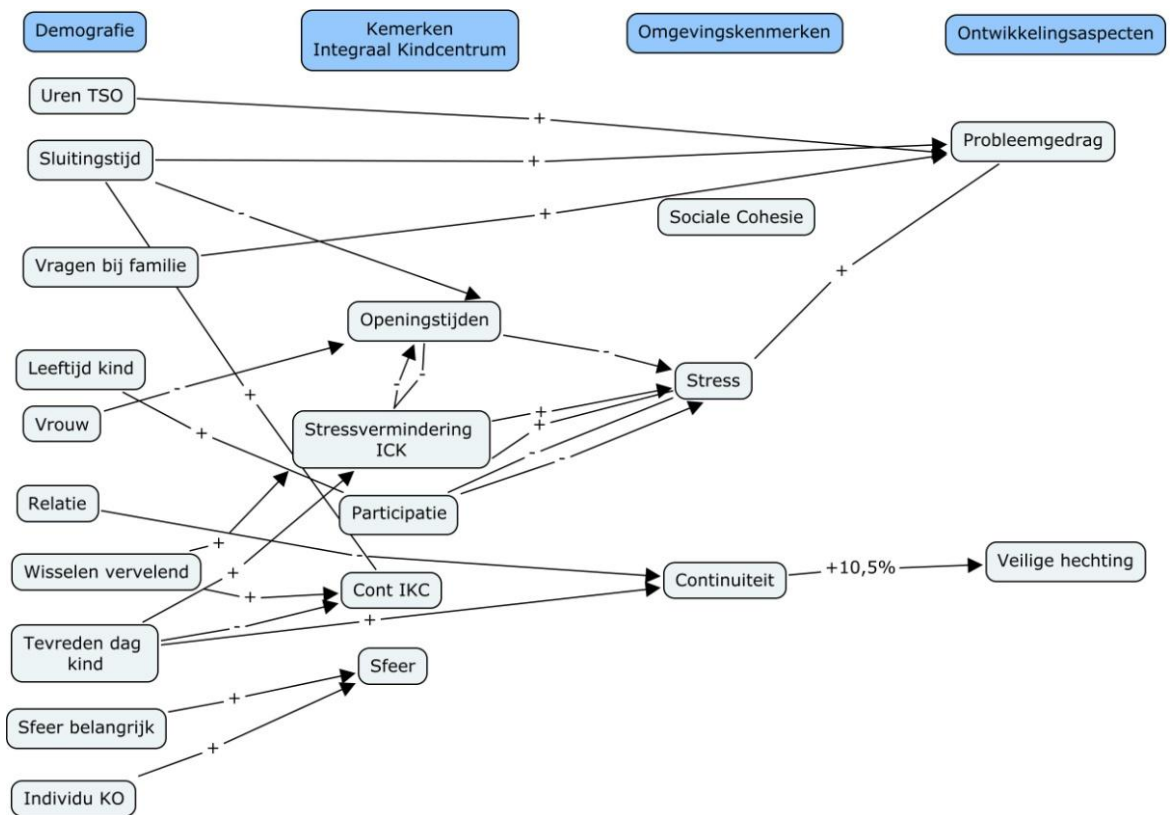
Tabel 8

	Hechting ouder	Vertrouwen	Hechting leidster	Vriendjes
M	4.95	4.84	4.16	4.16
SD	.27	.82	.92	.72

De veilige hechting in de opvang (hechting leidster) wordt volgens de regressie analyse voorspeld door de continuïteit in de opvang (zie tabel 7). De continuïteit verklaart 13% van de variantie ($R^2=.13$, $F(1,36)=5.14$, $p<.05$).

Continuïteit zorgt ervoor dat kinderen een betere band hebben met hun groepsleidster.

Figuur 3 geeft een overzicht van de verbanden die gevonden zijn in de regressie analyse bij de ouders.

Figuur 3

Openingsstijden= tevredenheid met huidige openingsstijden
 Stress= ouderstress door het combineren van werk en opvoeden
 Continuïteit= huidige continuïteit in het leven van kinderen

Discussie

In dit onderzoek is de mening van ouders en medewerkers over het Integraal Kindcentrum onderzocht. Geïnspireerd door de Delphi methode, kregen deze kinderopvangexperts de mogelijkheid hun mening te geven over de huidige situatie in de kinderopvang en de aspecten van het Integraal Kindcentrum. Daarnaast werd hen gevraagd een inschatting te geven van de omgevingsfactoren en ontwikkelingskenmerken die volgens de literatuur beïnvloed zouden worden door de komst van een Integraal Kindcentrum. In dit exploratieve onderzoek zijn zoveel mogelijk onderlinge verbanden gezocht om zo een compleet beeld te krijgen van de mogelijke effecten.

Medewerkers hebben een positieve houding ten opzichte van alle aspecten van het Integraal Kindcentrum (sfeer, kinderopvang, continuïteit, samenwerking met het CJG, ontwikkelingsgerichte opvang en een doelgerichte benadering). Hieruit kunnen we afleiden dat medewerkers de meerwaarde inzien van een beleid dat zich richt op deze aspecten, al dan niet in de vorm van een Integraal Kindcentrum. In het focusgroep gesprek met de leidinggevenden kwam ook naar voren dat ze positief staan tegen over deze ontwikkeling en dat ze met name samenwerking met onderwijs een grote verbetering zouden vinden.

Ouders zijn iets negatiever over de aspecten van het Integraal Kindcentrum dan medewerkers en hebben redelijk lage verwachtingen van de stressvermindering en toename in continuïteit die het Integraal Kindcentrum zou kunnen creëren. Uit de telefonische interviews kwam naar voren dat ouders wel verwachten dat de opvang beter zou worden door meer continuïteit en dat ze dit erg op prijs zouden stellen, maar dat ze betwijfelen of meer continuïteit realiseerbaar is. In de telefonische interviews bleken continuïteit en samenwerking met andere organisaties de belangrijkste aspecten van het Integraal Kindcentrum die ouders aanspreken.

Uit het literatuuronderzoek kwam een model naar voren (figuur 1), dat de invloed van een Integraal Kindcentrum op de ontwikkeling van kinderen voorspelde. Dit model is getest door de samenhang tussen de verschillende aspecten te meten door middel van regressie analyse.

Wat betreft de invloed van de kenmerken van het Integraal Kindcentrum op de omgevingsfactoren in het leven van kinderen bleek dat er zoals verwacht een verband is tussen de tevredenheid met openingstijden en de stress die ouders ervaren bij het combineren van werk en kinderen (Bromer & Henly, 2009). Continuïteit wordt voorspeld door de tevredenheid van ouders met de dagindeling van hun kind en de relatie status van ouders. Bij medewerkers heeft kinderopvang (houding en gebruik) samen met opvoedingsdoelen een positieve invloed op continuïteit. Dit ondersteunt het idee van één pedagogisch klimaat als bevordering van continuïteit, aangezien participatie en een doelgerichte benadering hier onderdeel van zijn. Er zijn geen significante voorspellers voor sociale cohesie gevonden, dit is volgens de verwachting, aangezien er een buurtfunctie toegevoegd zou worden aan het Integraal Kindcentrum om deze samenhang te bevorderen. Op dit moment is deze functie niet aanwezig en de samenhang hiertussen kan dus ook niet bepaald worden.

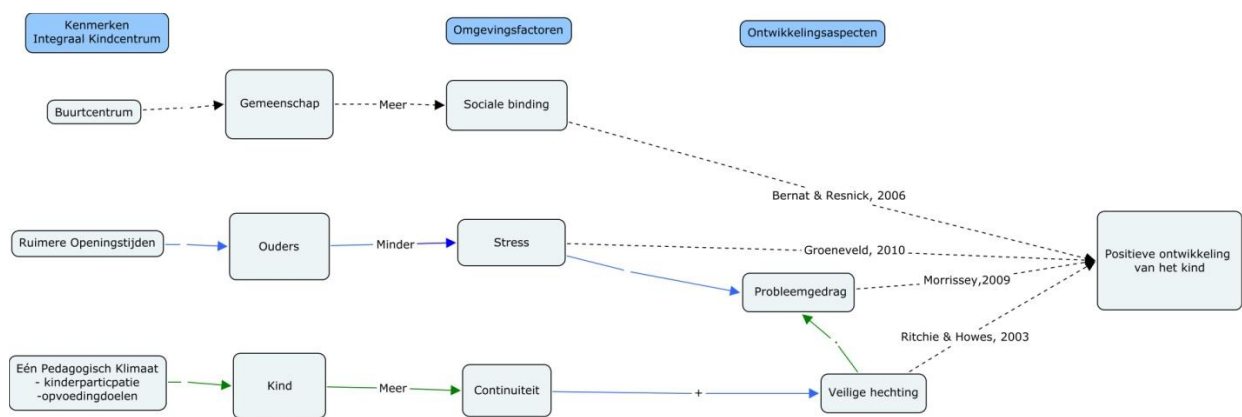
De aspecten van de ontwikkeling van het kind die gemeten zijn in dit onderzoek zijn de veilige hechting en probleemgedrag. Hechting met de groepsleidster werd door zowel ouders als medewerkers als (zeer) goed ervaren. Probleemgedrag was volgens ouders en medewerkers laag. De veilige hechting met medewerkers werd volgens ouders vooral voorspeld door continuïteit. Dit is in overeenstemming met de literatuur, waaruit bleek dat kinderen continuïteit nodig hebben om zich veilig te kunnen hechten (Ritchie & Howes, 2003). Bij medewerkers blijkt een goede sfeer en kinderopvang een positieve invloed te hebben op de veilige hechting.

Probleemgedrag wordt zoals verwacht gedeeltelijk voorspeld door ouderstress (Essex, Klein, Cho, & Kalin, 2002). Bij de medewerkers werd het verwachte verband tussen veilige hechting en vermindering van probleemgedrag gevonden. Daarnaast ervaren medewerkers die vinden dat ouders met opvoedingsvragen naar de leidster van hun kind moeten gaan en die voorstander zijn van de traditionele schooldag, minder probleemgedrag. Dit zou erop kunnen wijzen dat dit ervaren

medewerkers zijn, en dat ze door hun ervaring minder problemen met de kinderen hebben. Het wijst er op dat pedagogisch medewerkers die zich zelf als opvoeddeskundigen zien, minder probleemgedrag ervaren.

Model

Het model dat is opgesteld aan de hand van het literatuuronderzoek wordt gedeeltelijk onderbouwd door dit onderzoek. De directe invloed van de verschillende factoren op de ontwikkeling van het kind is niet gevonden, omdat dit onderzoek de positieve ontwikkeling van het kind niet direct meet. Daarnaast is de invloed van de buurtcentrum functie op de sociale binding niet meetbaar, zolang deze functie nog niet gebruikt wordt. Verder is alleen de verwachte invloed van continuïteit op probleemgedrag niet aangetoond in dit onderzoek. Hieronder volgt het model met daarin de gevonden verbanden.

Figuur 4

Stress= ouderstress door het combineren van werk en opvoeden	— = verband gevonden bij ouders
— = verband gevonden bij medewerkers	- - - = niet gemeten in dit onderzoek

Uit de literatuur kwam een model naar voren dat impliceerde dat een Integraal Kindcentrum een positieve invloed zou kunnen hebben op de ontwikkeling van kinderen. In dit onderzoek is de houding en mening van ouders en medewerkers ten opzichte van het gedachtegoed van het Integraal Kindcentrum gemeten. Deze gegevens zijn gebruikt om het model dat voortkwam uit de literatuur te testen en te onderbouwen. Een groot deel van het theoretisch model wordt onderbouwd door dit onderzoek. Deze onderbouwing uit de literatuur en dit onderzoek kan gezien worden als ondersteuning bij het ontwikkelen en opzetten van Integrale Kindcentra. Dit onderzoek wijst erop dat Integrale Kindcentra volgens medewerkers en ouders inderdaad een positieve invloed zouden kunnen hebben op de ontwikkeling van kinderen en daarmee zou deze ontwikkeling een goede stap zijn voor de toekomst van de kinderopvang en het basisonderwijs.

Sterke punten

In dit onderzoek wordt de eerste wetenschappelijk empirische onderbouwing voor het Integraal Kindcentrum geleverd. Dit onderzoek maakt gebruik van belangrijke stakeholders rondom de kinderopvang. De ouders en de medewerkers zijn beide sterk betrokken bij deze ontwikkeling en het is daarom belangrijk dat hun mening gebruikt wordt. Daarnaast is het goed dat deze opvattingen naast elkaar gezet worden. Het is belangrijk dat vernieuwingen rondom kinderen goed onderzocht worden voor ze breed worden ingevoerd. Dit onderzoek is daar een belangrijke stap in.

Beperkingen

Dit onderzoek heeft een aantal beperkingen die overwogen dienen te worden. De steekproeven in dit onderzoek zijn niet ad random getrokken en daarnaast beperkt in grootte en representativiteit. De ouder steekproef is een zeer klein percentage ($\pm 5\%$) van het complete klantbestand van de kinderopvang organisatie waar dit onderzoek verricht is.

De medewerkers steekproef is een redelijk goede afspiegeling van de totale populatie van medewerkers binnen deze organisatie en heeft een behoorlijke omvang. Generaliseerbaarheid naar andere organisaties is echter onbekend.

Daarnaast is het van belang de gevonden verbanden in dit onderzoek, niet te interpreteren als causaliteit. Om de causaliteit van deze verbanden vast te kunnen stellen, is longitudinaal effect onderzoek nodig.

De invloed van stress is in dit onderzoek niet vastgesteld onder de werknemers, doordat de meerderheid van de medewerker participanten de vragen over dit onderwerp hebben overgeslagen. Hierdoor kunnen er geen uitspraken gedaan worden over de mogelijke verandering in stress bij medewerkers met de komst van een Integraal Kindcentrum.

Het doel van het opstarten van een Integraal Kindcentrum is, in dit onderzoek, het bevorderen van de positieve ontwikkeling van kinderen. Deze positieve ontwikkeling is niet direct gemeten in dit onderzoek. Er is gemeten op twee voorspellers van positieve ontwikkeling, namelijk veilige hechting en (het ontbreken van) probleemgedrag. Hoewel deze factoren goede voorspellers zijn van positieve ontwikkeling, zijn dit niet de enige voorspellers. Daarnaast zijn veilige hechting en probleemgedrag gemeten door middel van een schaal met een beperkt aantal vragen. Hoewel de betrouwbaarheid van deze schalen hoog was, zijn het geen empirisch onderbouwde meetinstrumenten en de validiteit is dus onbekend.

De methode die gebruikt is bij de opzet van dit onderzoek is de Delphi methode. Het is hierbij van belang om meerdere malen de mening van de groep experts te vragen. Dat is in dit onderzoek nog niet gebeurd, vanwege een aantal praktische bezwaren en beperkingen (zoals tijd, beschikbaarheid van medewerkers, toestemming voor contact met ouders). De bevindingen van dit onderzoek worden teruggekoppeld aan de respondenten en de betrokkenen, wat volgens de Delphi methode van invloed zal zijn op hun mening over deze ontwikkeling. Het zou interessant zijn om daarom dit onderzoek binnen korte tijd te herhalen om dit effect vast te kunnen stellen.

Vervolg onderzoek

Dit onderzoek is gedeeltelijk opgezet vanuit de Delphi methode. Een belangrijk onderdeel van deze methode is het herhalen van metingen. Het is daarom aan te bevelen binnen korte tijd dit onderzoek te herhalen.

Om de invloed van het Integraal Kindcentrum op kinderen, ouders en medewerkers vast te kunnen stellen is vervolgonderzoek nodig. Daarbij zou de nadruk meer gelegd kunnen worden op het meten van de ontwikkeling van de kinderen, aangezien we willen weten of het Integraal Kindcentrum hier invloed op zal hebben. Om het model te toetsen is het belangrijk de directe invloed op de ontwikkeling van kinderen te meten.

Dit onderzoek kan gebruikt worden als nulmeting bij een effectevaluatie van de invloed van het Integraal Kindcentrum, als dit gerealiseerd wordt. Daarbij zou een grotere steekproef en een controle groep opgenomen kunnen worden om de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek te vergroten.

Conclusie

Dit onderzoek geeft een eerste indicatie van de mogelijke effecten van een Integraal kindcentrum. In de politiek en in de kinderopvangbranche wordt steeds meer op deze ontwikkeling aangestuurd (Brancheorganisatie Kinderopvang, MO-groep, PO-raad, 2013). Dit onderzoek voorspelt een positief effect van een Integraal Kindcentrum op de ontwikkeling van kinderen. Dit wijst er op dat de ontwikkeling van Integrale Kindcentra een nastrevenswaardige richting is. Vervolg onderzoek is nodig om het effect van Integrale Kindcentra goed te kunnen beoordelen.

Literatuur

- Aguillard, A. E., Pierce, S. H., Benedict, J. H., & Burts, D. C. (2005). Barriers to the implementation of continuity-of-care practices in child care centers. *Early Childhood Research Quarterly, 20*, 329-344.
- Antonides, M. (2012). *Kader voor de ontwikkeling van een Integraal Kindcentrum*. Fijnaart: Kindercentra de Roef.
- Belsky, J., Burchinal, M., McCartney, K., Vandell, D., Clarke-Stewart, K., & Owen, M. (2007). Are There Long-Term Effects of Early Child Care? *Child Development, 78*, 681 – 701.
- Bernat, D. H., & Resnick, M. D. (2006). Healthy youth development: Science and strategies. *Journal of Public Health Management and Practice, 12*, S10-S16.
- Brancheorganisatie Kinderopvang, MO-groep, PO-raad. (2013). *Position Paper Kinderopvang-Onderwijs-Welzijn*.
- Bromer, J., & Henly, J. R. (2009). The work–family support roles of child care providers across settings. *Early Childhood Research Quarterly, 24*, 271-288.
- Cheung, C., Goodman, D., Leckie, G., & Jenkins, J. M. (2011). Understanding contextual effects on externalizing behaviors in children in out-of-home care: Influence of workers and foster families. *Children and Youth Services Review, 33*, 2050-2060.
- Claessens, A., & Chen, J. (2013). Multiple child care arrangements and child well being: Early care experiences in Australia. *Early Childhood Research Quarterly, 28*, 49-61.
- Commission on Children At Risk. (2003). *Hardwired to Connect. The new Scientific Case for Autoritative Communities*. New York: Dartmouth Medical School.
- Crnic, K. A., Gaze, C., & Hoffman, C. (2005). Cumulative parenting stress across the preschool period: Relations to maternal parenting and child behaviour at age 5. *Infant and Child Development, 14*, 117-132.
- Cryer, D., Hurwitz, S., & Wolery, M. (2000). Continuity of Caregiver for Infants and Toddlers in Center-Based Child Care: Report on a Survey of Center Practices. *Early Childhood Research Quarterly, 15*, 497-514.
- Cryer, D., Wagner-Moore, L., Burchinal, M., Yazejian, N., Hurwitz, S., & Wolery, M. (2005). Effects of transitions to new child care classes on infant/toddler distress and behavior. *Early Childhood Research Quarterly, 20*, 37-56.
- De Schipper, J. C., Tavecchio, L. W., Van IJendoorn, M. H., & Van Zeijl, J. (2004). Goodness-of-fit in center day care: Relations of temperament, stability, and quality of care with the child's adjustment. *Early Childhood Research Quarterly, 19*, 257–272.

- De Schipper, J., IJzendoorn, M. H., & Tavecchio, L. W. (2004). Stability in Center Day Care: Relations with Children's Well-being and Problem Behavior in Day Care. *Social Development, 13*, 531-550.
- Dorsey, S., & Forehand, R. (2003). The relation of social capital to child psychosocial adjustment difficulties: The role of positive parenting and neighborhood dangerousness. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment, 25*, 11-23.
- Essex, M. J., Klein, M. H., Cho, E., & Kalin, N. H. (2002). Maternal stress beginning in infancy may sensitize children to later stress exposure: effects on cortisol and behavior. *Biological psychiatry, 52*, 776-784.
- Fearon, R. P., Bakermans-Kranenburg, M. J., Van IJzendoorn, M. H., Lapsley, A.-M., & Roisman, G. I. (2010). The Significance of Insecure Attachment and Disorganization in the Development of Children's Externalizing Behavior: A Meta-Analytic Study. *Child Development, 81*, 435-456.
- Fiese, B. H., Tomcho, T. J., Douglas, M., Josephs, K., Poltrock, S., & Baker, T. (2002). A review of 50 years of research on naturally occurring family routines and rituals: Cause for celebration? *Journal of Family Psychology, 16*, 381-390.
- Groeneveld, M. G. (2010). Stress, cortisol and well-being of caregivers and children in home-based child care: a case for differential susceptibility. *Child: care, health and development, 38*, 251-260.
- Gustafsson, S., & Stafford, F. P. (1994). Three regimes of Child Care: the United States, the Netherlands and Sweden. In R. Blank, *Social Protection versus Economic Flexibility* (pp. 333 - 362). Chicago: University of Chicago Press.
- Hart, M. S., & Kelley, M. L. (2006). Fathers' and mothers' work and family issues as related to internalizing and externalizing behavior of children attending day care. *Journal of Family Issues, 27*, 252-270.
- Hasson, F., Keeney, S., & McKenna, H. (2000). Research guidelines for the Delphi survey technique. *Journal of Advanced Nursing, 32*, 1008-1015.
- Landeta, J. (2006). Current validity of the Delphi method in social sciences. *Technological Forecasting & Social Change, 73*, 467-482.
- Morrissey, T. (2009). Multiple Child-Care Arrangements and Young Children's Behavioral Outcomes. *Child Development, 80*, 59 - 76.
- Peisner-Feinberg, E. S., Burchinal, M. R., Clifford, R. M., Culkin, M. L., Howes, C., Kagan, S. L., & Yazejian, N. (2001). The relation of preschool child-care quality to children's cognitive and social developmental trajectories through second grade. *Child development, 72*, 1534-1553.
- Ritchie, S., & Howes, C. (2003). Program practices, caregiver stability, and child-caregiver relationships. *Applied Developmental Psychology, 24*, 497-516.

Silk, J. S., Sessa, F. M., Sheffield Morris, A., Steinberg, L., & Avenevoli, S. (2004). Neighborhood cohesion as a buffer against hostile maternal parenting. *Journal of family psychology, 18*, 135–146.

Turoff, M. (1970). The design of a policy Delphi. *Technological Forecasting, 2*, 149-171.

Yeboah, D. (2002). Enhancing Transition from Early Childhood Phase to Primary Education: Evidence from the research literature. *Early Years: An International Journal of Research and Development, 22*, 51-68.

Youngblade, L. M. (2003). Peer and teacher ratings of third- and fourth-grade children's social behavior as a function of early maternal employment. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 44*, 477–488.

De gebruikte instrumenten zijn op te vragen bij de auteur:

Marlijn Antonides

marlijnantonides@gmail.com